

<https://doi.org/10.5817/OS2018-4-6>

Po rusky komunikačne, efektívne a zážitkovo

MATEJKO, Ľ.: *Nová ruština pre samoukov + 1 audio CD*. Bratislava: Eastone Books, 2018, 248 s. ISBN 978-80-8109-352-4.

Ľ. Matejko svojim autorským počinom predstavuje všetkým záujemcom o spoznanie ruského jazyka a základných faktov o ruskej histórii a kultúre titul, ktorý je pokračovaním série jazykových učebníc Language Masters, ktoré vydavateľstvo Eastone Books vydalo za ostatných niekoľko rokov. Spracovanie vychádza zo zámeru autora aplikovať také didaktické metódy a postupy, aby „*používateľ učebnice aj bez pomoci učiteľa zvládol správnu výslovnosť, osvojil si slovnú zásobu a naučil sa gramatiku do takej miery, aby mohol voľne komunikovať v rozličných životných situáciách*“ (s. 8). Cieľom autora bolo vytvoriť aktuálnu, moderne a prakticky spracovanú učebnicu založenú na samostatnom aktívnom nácviku a rozvíjaní jazykovej, rečovej, komunikačnej a prekladateľskej kompetencie, a taktiež uplatnení funkčného prístupu k prezentácii jazykového materiálu. Adresátmi môžu byť nielen samoukovia, ale aj frekventanti jazykových kurzov pre začiatočníkov, žiaci a študenti, ktorí s učebnicou pracujú na vyučovaní pod odborným pedagogickým vedením a všetci tí, pre ktorých sa stane dobrým spoločníkom i pomôckou na ceste k spoznávaniu jedného zo svetových jazykov. Práve tento zámer sleduje predkladaná učebnica adresovaná tým záujemcom, ktorí majú ambície zvládnuť svoje kompetencie v ruskom jazyku na úrovni A1 – A2 podľa Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky (SERR).

Z hľadiska štruktúry učebnicu tvorí 15 lekcí a okrem nich učebnica taktiež obsahuje predslov (s. 8 – 9), predstavenie ruskej abecedy v podobe tlačenej písmen s názvami jednotlivých znakov v prepise do latiniky (v hranatých zátvorkách) spolu so stručnými poznámkami o výslovnosti (s. 10 – 11), rusko slovenský slovníček (s. 181 – 192), riešenia cvičení (s. 193 – 220) a prepisy nahratých textov (s. 221 – 246).

Predpokladom úspechu modernej výučby cudzích jazykov (hlavne určených pre samoukov) je aj kvalitná zvuková nahrávka nositeľov príslušného jazyka. Tieto atribúty autor recenzovanej učebnice v plnej miere naplnil a využil. Ozvučenie ruských textov, slovíčok a fráz v bratislavskom nahrávacom štúdiu ARS Studio s hlasmi Ivana Posokhina, Mariny Zverevovej, Kamily Dumnytskej a Petra Šebelú tvorí súčasť učebnice v podobe verzie s MP3.

Ľ. Matejko v predslove (s. 8 – 9) informuje čitateľa o tom, komu je učebnica adresovaná, o niektorých výhodách a nevýhodách príbuznosti dvoch slovanských jazykov (slovenčiny a ruštiny) a uvádza aj stručné poučenie o ruskom prízvuku, pričom kladie dôraz na jeho dôležitosť a zároveň odlišnosť od slovenčiny. V predslove sa autor stručne zmieta aj o cvičeniach a overení nácviku jazykových a rečových kompetencií pomocou správnych riešení uvedených na konci učebnice.

Prvá lekcia recenzovanej učebnice obsahuje sedem krokov, ktoré študujúceho postupne nenásilnou formou oboznamujú s jednotlivými grafémami ruskej abecedy. V slovných príkladoch autor vhodne uvádza aj prepis do latinky. V šiestom kroku autor osobitne akcentuje výslovnosť jotovaných samohlások Ё – Я – Ю a v siedmom čitateľa oboznamuje so základmi používania mäkkého a tvrdého znaku. Vo všetkých krokoch sú zaradené rôzne druhy jazykových cvičení so zameraním na nácvik písania znakov ruskej abecedy, a taktiež ich správnej výslovnosti. V časti *Základné pravidlá pravopisu a výslovnosti* autor v dvoch prehľadných tabuľkách uvádza výslovnosť samohlások s prízvukom a tých, na ktorých nie je prízvuk. Výslovnosť spoluhlások Ľ. Matejko sumarizuje do niekoľkých dôležitých pravidiel (s. 26) a v časti *Pravidlá prepisu z ruštiny do slovenčiny* prezentuje v prehľadnej tabuľke len problémové prípady prepisu znakov ruskej abecedy do latinky. Rôzne lingvistické komentáre a iné rady Olgy a Sašu, hlavných hrdinov príbehu obsiahnutého vo všetkých textoch nielen náležite dopĺňajú výklad jednotlivých pravidiel, ale zároveň ho grafickým spracovaním spestrujú, a tým čitateľa motivujú pokračovať ďalej v štúdiu. Vysoko oceňujeme skutočnosť, ako sa autorovi podarilo prezentovať problematiku prvej lekcie tak, aby bola prístupná a pochopiteľná pre všetkých tých záujemcov, komu je učebnica adresovaná.

Ďalšie lekcie sú ťažiskové a okrem prvej sú založené na práci s dôkladne vybranými dialogickými a monologickými textami. Niektoré texty obsahujú len samostatné vetné konštrukcie (napr. na s. 38 a 51), niekoľko možných fráz pri telefonickom rozhovore (s. 162), alebo v jednom prípade (s. 85) ide o kalendár ruských štátnych sviatkov. V súvislosti s výberom textov si dovoľujeme oceniť autorov zámer nečleniť ich tematicky samostatne podľa tradičných konverzačných tém, ale v rámci jednotlivých lekcí vytvoriť jeden kompaktný celok mapujúci životný príbeh mladého ruského podnikateľa Alexandra Andrejeviča Tretiakova a jeho priateľky Olgy. Pozitívne hodnotíme obsahové zameranie, aktuálnosť vybraných textov (texty v lekciami 12 – 15 s tematikou ekonomiky, obchodu, financií a obchodnej korešpondencie považujeme za excelentné) a v neposlednom rade aj ich rozsah a počet (v lekciami 2, 3, 4, 5, 6, 11 a 12 po dva texty, v lekciami 7, 8, 9, 10 po jednom texte a v lekciami 13, 14, 15 po tri texty). Ku každému textu je pripojený aj slovníček so slovenskými prekladovými ekvivalentmi. Na utvrdenie niektorých dôležitých slovných spojení i celých vetných konštrukcií autor k väčšine textov doložil aj časť *Запомните!* V rámci gramatického učiva sa nám žiada vyzdvihnúť jeho jasné a výstižné spracovanie s nenásilnou formou osvojenia, s doloženými vhodnými príkladmi a celkovým prehľadným grafickým spracovaním. Spestrenie gramatickej časti predstavujú v bublinách po slovensky uvedené doplnujúce gramatické komentáre a iné rady samotného Sašu.

Ľ. Matejko venuje náležitú pozornosť aj výberu rôznych druhov jazykových a rečových cvičení. S potešením konštatujeme, že tejto úlohy, ktorá pri tvorbe učebnice cudzieho jazyka tvorí neoddeliteľnú a podstatnú časť, sa zhostil na výbornú.

Ako celok sú cvičenia vyvážené, čím vytvárajú kompaktný celok určený na nácvik a rozvíjanie jazykovej, rečovej, komunikačnej a prekladateľskej kompetencie. V neposlednom rade sa nám žiada vyzdvihnúť aj interkultúrny a interpersonálny aspekt niektorých cvičení reflektujúcich potreby a záujmy súčasných mladých ľudí. Na tomto mieste chceme vyzdvihnúť skutočnosť, že súčasné trendy v podobe zavádzania interkultúrnej komunikácie do výučby cudzích jazykov, kedy sa didaktika cudzích jazykov nezameriava len na výučbu samotného jazyka, ale aj na sprostredkovanie vedomostí o kultúre a histórii daného národa sú nezvratné a právom opodstatnené aj v recenzovanej učebnici.

S radosťou sme uvítali aj skutočnosť, že autor pri tvorbe cvičení zameraných okrem nácviku jazykových a rečových zručností študenta nezabudol ani na starú dobrú klasiku prekladových cvičení, ktoré sú súčasťou všetkých ťažiskových lekcíí. Správnosť prekladu si môžu študenti overiť v kľúči. Domnievame sa, že nácvik prekladateľskej kompetencie, ktorý vychádza z tradičnej gramaticko-prekladovej metódy výučby cudzích jazykov má i v súčasnosti svoje opodstatnenie. Súhrnne konštatujeme, že všetky cvičenia sa svojim praktickým spracovaním jednoznačne pozitívne podieľajú na celkovej veľmi dobrej úrovni recenzovanej učebnice.

Veľmi kladne hodnotíme zaradenie predtextových imitačných jazykových cvičení v lekcíách 2 – 5, ktoré sú hlavne pri počiatočnom štúdiu osvojovania si cudzieho jazyka veľmi dôležité nielen pre samoukov. Na lepšie pochopenie niektorých reálií autor do niektorých lekcíí adekvátne zaradil aj konkrétne príklady ruskej rečovej etikety so slovenskými prekladovými ekvivalentmi (s. 36, 43, 62, 67, 80), doplnil kulturologický (s. 87 časť Prečo majú v Rusku Silvestra 13. januára?; s. 135 – 137 časť Dobrú chuť! Приятного аппетита!); krajinovedný (s. 90 časť Železničná doprava) a lingvistický komentár (s. 100 časť Pozor na prízvuk!; s. 130 časť Kedy sa používa большой a kedy великий + Kedy sa používa долгий a kedy длинный; s. 179 časť Ako sa @ povie po rusky?). Na s. 108 Ľ. Matejka ponúka študujúcim aj základné rady, akýsi stručný návod, ako prekladať anekdoty.

Neodmysliteľnou súčasťou učebníc cudzích jazykov je aj ich grafická úprava. V prípade recenzovanej učebnice môžeme konštatovať, že zodpovedá európskym štandardom. Učebnica je spracovaná prehľadne, motivujúco, k čomu v neposlednom rade prispieva aj jednotný typ písma s náležitou rôznorodou veľkosťou a farebným odlišením, napr. v nadpisoch či zadaniach cvičení. K celkovému veľmi dobrému dojmu prispievajú aj výstižné farebné autorské ilustrácie Zuzany Jakubíkovej.

V závere konštatujeme, že recenzovaná učebnica je metodicky dobre usporiadaná, prehľadná a prístupná. Jej aktuálne a moderné spracovanie je vynikajúcim počínom Ľ. Matejka, ktorý obohatil knižný trh o pomerne úzku paletu pôvodných učebníc určených pre začiatok štúdiu ruského jazyka ako cudzieho v podmienkach slovenskej školy. Dovoľme si tvrdiť, že od vydania učebnice (apríl 2018) si už

v súčasnom období určite našla svojho adresáta. Učebnicu považujeme za hodnotné dielo, ktoré predstavuje pozitívny vklad do problematiky výučby cudzích jazykov.

Dúfajme, že v blízkej budúcnosti nás autor poteší vydaním pokračovania danej učebnice pre mierne pokročilý stupeň ovládania ruského jazyka (B1 – B2).

Ján Gallo

<https://doi.org/10.5817/OS2018-4-7>

Новое учебное пособие по морфологии русского языка

АРХАНГЕЛЬСКАЯ, А., СЛОВАК, В.: *Морфология современного русского языка в сопоставлении с чешским*. 1-ое издание. Оломоуц: Издательство Университета им. Ф. Палацкого, 2017. 194 с. ISBN 978-80-244-5249-4.

К началу XXI века резко ускорились изменения в русском языке. Существенные изменения произошли в фонетике и произношении, морфологии и синтаксисе, словообразовании и лексике, так как язык реагирует на все изменения в жизни его носителей. Эти изменения, касающиеся морфологии современного русского языка, освещены в рецензируемом учебном пособии. Оно предназначено для студентов филологических специальностей университетов Чешской Республики, изучающих русский язык как свою специальность. Подготовка и издание настоящего учебного пособия было осуществлено при целевой финансовой поддержке Министерства образования, молодежи и спорта Чешской Республики и Фондом развития Университета им. Ф. Палацкого проекта *Vytvoření moderní výukové platformy studia ruštiny na FF UP, FRUP_2017_053*. Пособие содержит две части — теоретическую и практическую. Теоретическая часть подготовлена доктором филологических наук, профессором кафедры славистики философского факультета Оломоуцкого университета Аллой Архангельской, практическая часть — докторантом той же кафедры славистики Вацлавом Словаком.

Теория морфологии в пособии рассмотрена с учетом русской и чешской грамматической традиции и актуальных исследований последних десятилетий. В ее основе — системный взгляд на природу языка, взаимодействие его подсистем, системные и асистемные проявления. При изложении материала авторы стремились показать многообразие точек зрения на рассматриваемые проблемы, обозначить и сопоставить подходы к определенному морфологическому явлению в русской традиции и чешской русистике. Исходя из текста теоретической части настоящего пособия следует, что в каждом